

Çakır, S, Akkaya, R. (2017). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri ve öğretmenlik eğitimi ile ilgili beklentileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 78-98.

Geliş Tarihi: 17/11/2016

Kabul Tarihi: 21/02/2017

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİ TERCİH ETME NEDENLERİ VE ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİ İLE İLGİLİ BEKLENTİLERİ

Salih ÇAKIR*
Recai AKKAYA**

ÖZET

Eğitim fakültelerinin yetiştirdiği öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme becerilerinin üst düzeyde olmasının sağlanmasında adayların öğretmenliği tercih etme nedenleri ve beklentilerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının, İlköğretim Matematik Öğretmenliği lisans programını seçme nedenleri ve bu programdan beklentileri ile ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma, 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin ilköğretim matematik öğretmenliği lisans programını yeni kazanmış 6 öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni; veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının matematiği sevilen, zevkli, uğraşı verilen ve mutlu olunan bir ders olarak gördükleri; öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin başında birilerinin yönlendirmesi ve/veya birilerinden etkilenme, iş kaygısı ve çalışma koşulları ve matematiğe ilgi duyma, onu sevmeye ve sevdirmenin yer aldığı; matematik öğretmenliği ve öğretim elemanlarından beklentilerinin ise alan ve genel kültür bilgisi, pedagojik ve teknolojik pedagojik alan bilgisi, kişilik özellikleri ve önyargıların giderilmesi boyutlarında olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Mesleği, Öğretmen Yetiştirme

PROSPECTIVE ELEMENTARY MATHEMATICS TEACHERS' REASONS FOR SELECTING TEACHING PROFESSION AND EXPECTATIONS FROM TEACHING EDUCATION

ABSTRACT

It is important to determine prospective teachers' preferences for and expectations from studying in a pre-service teacher education program in order to prepare highly qualified. The aim of this study was to find out pre-service teachers' reasons for selecting to study in a Primary Mathematics Teaching program and their expectations from this program. Six pre-service teachers who started to study in a Primary Mathematics teaching program in the academic year of 2015-2016 participated in this study and a qualitative case study design was followed. Semi-structured interviews have been used for data collection and content analysis for analyzing the data. The results showed that; 1) pre-service teachers considered Mathematics as a popular and enjoyable pursuit in which they are happy to study, 2) having been directed and/or influenced by others, concerns relating to finding a job, working conditions, and interest in Mathematics were the reasons for candidates' selection of that particular study program; and 3) candidates' expectations from their respective study program and lecturers were content knowledge, general knowledge, technological pedagogical content knowledge, and overcoming prejudices

Key Words: Mathematics, Prospective Teachers, Teaching Profession, Teacher Training.

* *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, cakir_60@hotmail.com*

** *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Bölümü, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, recaiakkaya@gmail.com*

1.GİRİŞ

Toplumların gelişimi için hayata bakış açıları olumlu olan bireylere gereksinim duyulur. Kuşkusuz bireylerin hayata dair bakış açılarının oluşması sürecinde de meslek seçimi önemli bir konuma sahiptir. Kişilerin bireysel ilgi istek ve yeteneklerine uygun bir meslek seçmemeleri durumu bireylerin olumsuz etkilenmelerine neden olabilir. Böyle bir durumda da, mesleki doyumsuzluk doğabilir (Altıntaş, 1999; Kuzgun, 2008). Bu olumsuz durumların toplumları en çok etkilediği mesleklerden biri de öğretmenlik mesleği olarak nitelendirilebilir (Yılmaz ve Doğan, 2015). Toplumların değişiminde ve gelişiminde, eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen amaca ulaşabilmesinde ve bireylerin istenilen davranışları kazanabilmelerinde en önemli görev alanların öğretmenler olduğu görülmektedir (Şişman, 2007). Öğretmenler, öğrencilerde anlamlı öğrenmeyi sağlayan ve öğrenmeye rehberlik eden kişilerdir. Öğretmenler toplumların geleceği olan öğrencileri şekillendirmekte; sınıf içi ve dışında her türlü tutum ve davranışları öğrencilere model oluşturmakta ve onları büyük ölçüde etkilemektedir. Başka bir ifadeyle, öğretmenler, öğrencilerin gelecekte nasıl bireyler olacaklarını belirlemektedirler (Aktürk, 2012; Receptoğlu, 2013). Bireylerin yetiştirilmesi, sosyalleşmesi ve sosyal yaşama hazırlanması, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara kazandırılması gibi böylesine önemli görev ve sorumluluk üstlenen öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri ve beklentileri (Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011; İncikabı, Biber ve Mercimek, 2016) incelenmesi gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü öğretmen adaylarının mesleğe karşı bakışlarıyla ilgili bilgi sahibi olmak, nitelikli öğretmen yetiştirilebilmesi açısından çok önemlidir (Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2009; Şara ve Kocabaş, 2012).

Eğitim sistemleri çağın gerektirdiği koşullara uygun olarak yeni yaklaşımlar benimsemeye başlamıştır. Bu yaklaşımlar da öğretim programları, öğrenme ortamı, öğrenme sürecinde kullanılan teknolojik araçlar ve materyaller, öğretmen ve öğrenci rollerindeki değişimleri beraberinde getirmiştir. Söz konusu değişimler içinde diğerlerini de etkileyen ana öğelerden biri eğitimde yetiştirilmesi hedeflenen bireylerin niteliklerindeki değişimler olmuştur (Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011; İncikabı vd., 2016). Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Gelecekte bireylerin yetişmesinde etkili olacak olan öğretmenlerin görevlerini gerçekleştirebilmesi için yeterli nitelikleri kazanmış olmaları gerekir (Kılıç ve Saruhan, 2006). Eğitimde başarı; nitelikli, mesleğini seven, alan ve pedagojik alan bilgisiyle donanımlı öğretmenlerin yetişmesiyle sıkı bir ilişki içindedir (Kartal, Öztürk ve Ekici, 2012).

Alan yazın incelendiğinde, yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının mesleği tercih etme nedenlerinin üç ana kategorideki etkenlere bağlı olarak şekillendiği görülmektedir. Bunlar *özveriye dayalı gerekçeler* (1); topluma faydalı olma isteği, insanlara hizmet etme arzusu, ülkeye hizmet etme vb., *içsel gerekçeler* (2); insanları ve çocukları sevmek, mesleği sevmek, yetenekli olduğunu düşünmek, ilgi duymak vb., *dışsal gerekçeler* (3); iş kaygısı ve çalışma koşulları, tatil süresi vb. olarak belirtilmiştir (Saban, 2003; Boz ve Boz, 2008; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010). Bununla birlikte öğretmen adaylarının tercih etme nedenlerini içsel ve dışsal faktörler olarak ikiye ayıran çalışmalara da rastlanmaktadır (Papanastasiou ve Papanastasiou, 1998; Bastick, 2000; İncikabı vd., 2016).

Bastick (2000) ve Boz ve Boz (2008) çalışmalarında, öğretmen adaylarının mesleği tercih etmede en güçlü etmen olarak dışsal nedenleri saptamışlar, ikinci güçlü etmen olarak

içsel ve özveriden kaynaklanan nedenleri belirtmişlerdir. Bununla birlikte farklı sonuçlara ulaşan değişik çalışmalar da mevcuttur. Saban (2003) çalışmasında, dışsal etkenler ve özverinin içsel etkenlerden daha baskın olduğuna değinmekteyken; Özbek (2007) ise, ekonomik ve sosyal etkenlere göre kişisel tercih ile ilgili etkenlerin daha baskın olduğuna değinmiştir. Ayrıca, Aktürk (2012) öğretmenliği içsel nedenlerin etkisi ile tercih eden öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık, öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde ve öğrenmeye ilişkin kaygılarının ise daha düşük düzeyde olduğunu ifade etmiştir.

Özelde matematik öğretmenliği öğretmen adayları ile ilgili çalışmalar incelendiğinde; öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih etme nedenlerinin başında iş olanağı ve öğretmeyi sevme (Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2009) matematiğe yönelik ilgi ve sevgi (Tataroğlu vd., 2011; İncikabı vd., 2016), öğretmenliği uygun bir meslek olarak görme, aile ve öğretmenlerin etkisi (Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2009; Tataroğlu vd., 2011; Yılmaz ve Doğan, 2015; İncikabı vd., 2016) ve diğer tercihlere yerleşmemenin (Tataroğlu vd., 2011) yer aldığı, ayrıca adaylarının öğretim elemanlarına ve öğrenme-öğretme sürecine yönelik üst düzey beklentilere sahip oldukları ve adayların matematik öğretmenliğinden beklentilerinin mesleki gelişim, akademik gelişim ve sosyal gelişim temalarında (İncikabı vd., 2016) toplandığı görülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri; onların lisans eğitimlerini, sonraki mesleki performanslarını ve bunun sonucunda gelecekteki öğrencilerinin başarısını etkileme gücüne sahiptir (Atav ve Altunoğlu, 2013). Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi, öğretmenlik mesleğini seven ve meslek tercihinde bilinçli olan adayların öğretmenlik mesleğini tercih etmesine bağlıdır. Eğitim fakültelerinin yetiştirdiği öğretmen adaylarının niteliklerinin üst düzeyde olmasının sağlanması ve eğitim fakültelerinde yürütülen öğretmen yetiştirme programlarına yarar sağlaması bakımından adayların öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentilerinin belirlenmesinin önemli olduğu (Şara ve Kocabaş, 2012) düşünülmektedir. Ayrıca, alanyazın taraması sonucu ülkemizde sadece İlköğretim Matematik Öğretmenliği 1. sınıfta okuyan öğretmen adayları ile yapılmış çalışma sayısının çok az (örneğin; Tataroğlu vd., 2011) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ilköğretim matematik öğretmen adaylarının mesleği tercih nedenleri ve beklentilerinin derinlemesine incelenmesi ve bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların bulgularının desteklenmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının İlköğretim Matematik Öğretmenliği lisans programını seçme nedenleri ve bu programdan beklentileri ile ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Bu sayede adayların öğretmenliği tercih etme nedenleri ve beklentileri göz önüne alınarak, öğretmen yetiştirme sürecini şekillendirme ve yönlendirmenin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Bu bilgiler ışığı altında şu araştırma sorusuna cevap aranacaktır: “İlköğretim Matematik Öğretmenliği lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin matematiğe ve matematik öğretmenliğine yönelik düşünceleri, bu programı seçme nedenleri ve bu programdan beklentileri nelerdir?”

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni yapılmıştır. Durum çalışması, “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemesine olanak veren bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Veri toplama yöntemi olarak yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin matematik öğretmenliği lisans programını yeni kazanan 6 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmaya katılanların 3’ü erkek, 3’ü de kadın öğretmen adaydır. Araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden “uygun örnekleme yöntemi” kullanılmıştır (Cresswell, 2015).

2.3. Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form oluşturulurken ilgili alanyazın gözden geçirilmiş ve pilot çalışma sırasında gerçekleştirilen öğrenci görüşmeleri sonucunda veri toplama aracı hazırlanmıştır. Veri toplama aracının geçerliğini sağlamak amacıyla uzman öğretim elemanlarının görüşlerine başvurulmuş, bu görüşler doğrultusunda görüşme formunda bazı ifadelerin eklenmesi, çıkarılması ve düzeltilmesi yoluna gidilmiştir. Pilot çalışma 2016 Nisan ayında 2 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın ardından görüşme formunda ifadeler açısından tekrar değişiklik yapılmış ve görüşme formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme formunu açık uçlu beş soru oluşturmaktadır. Veriler, her bir öğretmen adayıyla 10-20 dakika arasında değişen görüşmeler yardımıyla toplanmıştır. Görüşmeler sınıf ortamında yapılmış ve yapılan görüşmelerin her biri ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşme kayıtları, yaklaşık bir aylık süre içinde, bilgisayarda yazıya dökülmüş ve analiz edilmiştir. Görüşmede, şu 5 soru öğretmen adaylarına yöneltilmiştir:

1. Matematiğe (Matematik dersine) yönelik düşünceleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
2. İlköğretim Matematik öğretmenliğini tercih etmenizdeki nedenler nelerdir?
3. İlköğretim Matematik öğretmenliğini tercih etmenizdeki biri/birilerinin etkisi oldu mu? Olduysa kim/kimlerin, nasıl etkisi/etkileri oldu?
4. İlköğretim Matematik öğretmenliğinden beklentileriniz nelerdir? Nasıl bir Matematik öğretmenliği eğitimi verilirse beklentileriniz karşılanır?
5. Öğretim elemanlarından beklentileriniz nelerdir? Hayalinizdeki üniversite hocası (öğretim elemanı) nasıl olmalıdır?

2.3. Veri Analizi

Elde edilen verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde yapılan iş, birbirine benzeyen verilerin, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve bunların okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanmasıdır.

2.3.1 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğinin sağlanmasında mümkün olduğu kadarıyla önlemler alınmaya çalışılmıştır. Bu, nitel araştırmalar için önemli bir konudur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Alınan önlemler şunlardır:

- Araştırmanın geçerliliğini artırmak için görüşme formu hazırlanırken ilgili alan yazın taranarak konu ile ilgili bir kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Yapılan içerik analizi sonucu elde edilen kategoriler ve alt kategorilerin kendi aralarındaki ilişkisi ile her kategorinin diğer kategorilerle olan ilişkileri kontrol edilerek bir bütünlük sağlanmıştır.
- Araştırmanın güvenirliliğini artırmak için kategori ve alt kategorilere ilişkin bazı adayların görüşleri doğrudan verilmiştir. Ayrıca, öğretmen adayları Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanmıştır. İki araştırmacı (araştırmacı çeşitlemesi) adaylardan elde edilen yanıtları okuyarak belirli kategoriler altında toplamıştır. Karşılaştırma sonucu belirlenen ortak kategoriler tespit edilerek araştırmacıların kodlama tutarlılığına yani uyuşum yüzdesine bakılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Görüşmenin ilk sorusu için uyuşum yüzdesi % 75, ikincisi için %80, üçüncüsü için %100, dördüncüsü için %83 ve beşincisi için ise %86 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, bu değerler araştırmanın kodlama güvenirliliğinin kabul edilebilir düzeyde olabileceğini göstermektedir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, öğretmen adaylarının matematiğe (matematik dersine), matematik öğretmenliğini tercih etme nedenlerine, matematik öğretmenliği ve öğretim elemanlarından beklentilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1.
Matematiğe (Matematik Dersine) Yönelik Düşünceler

Kategori	Alt Kategori	Kodlar
Matematik	Sevilir (f=4; %66)	Pes etmeme arzusu oluşturur (f=2) İlgi uyandırır (f=1)
	Uğraşmaktan zevk alınır (f=5; %83)	Alternatif düşünme becerisi geliştirir (problem çözme) (f=3)
	Mutlu olma (f=5; %83)	Zoru başarıma hissi kazanır (f=5)

Tablo 1. incelendiğinde, öğretmen adaylarının matematik ile ilgili düşüncelerinin 3 kategoride tasnif edildiği görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmen adaylarından büyük çoğunluğu (beşi) matematiğin zevkli, uğraşı verilen bir ders olduğunu, adaylardan üçü bu ifadeye neden olarak problem çözmede farklı yollar arama ve akıl yürütme gerçekleştirilmesine (alternatif düşünme becerisi geliştirme) değinmektedir. Öğretmen adaylarından birinin görüşü şöyledir:

“Matematiği diğer derslerden fazla sevmemde problem çözme etkili olmuştur. Problem çözmede beyin fırtınası oluşturuluyor. Çözümde farklı yollar arama ve akıl yürütme kullanma var. Zevk almama sebep oluyor” (Ö3).

Öğretmen adaylarından yine beşi matematiğin mutlu olunan bir ders olduğunu, bu ifadeyi zor soruların çözümüne ulaşma (zoru başarıma) hissiyatı şeklinde açıklamaktadır. Adaylardan ikisinin görüşü şöyledir:

“Seçici sorularla uğraşmak ve zor olanları çözdüğümde mutlu oluyorum” (Ö4),

“Zor soruları çözüncce kendime daha fazla güvenim geliyor ve mutlu oluyorum”(Ö5).

Öğretmen adaylarından dördü matematiğin sevilen bir ders olduğunu belirtmişken bu durumun nedenini adaylardan ikisi, pes etmeme arzusu olarak göstermişlerdir. Öğretmen adaylarından ikisinin görüşü şöyledir:

“Pes etmeme arzusundan dolayı matematiği sevdim”(Ö4),

“İşlemleri doğru yaparak sonuca ulaşma onu güzelleştirmekte. Normalde fazla sabırlı değilim ama matematikte pes etmeden sabırlı olarak sonuca ulaşmaya çalışırım”(Ö2).

Yine adaylardan birisi bu ifadeye neden olarak da matematiğin ilgi uyandırmasına değinmektedir.

Şekil 1: Matematik öğretmenliğini tercih etme nedenleri

Tablo 2.*Matematik Öğretmenliğini Tercih Etme Nedenleri*

Kategori	1-Alt Kategori	Kodlar
Yönlendirme ve(ya) Etkilenme	Aile	Yardım ve motive etme (f=3; %50)
		Mesleğin kutsallığını ve avantajlarını anlatma (f=3; %50)
		İdealist, sevilen öğretmenleri model gösterme (f=2; %33)
	Öğretmen	Öğretmenin çaba ve gayreti (f=4; %66)
		Öğretmenin olumlu kişilik özellikleri (f=3; %50)
	Arkadaş	Öğrencileri öğretmenlik yapabileceklerine inandırma ve motive etme (f=2; %33)
İlgi Duyma, Sevme ve Sevdirmeye		Matematiği iyi anlatma ve sabırlı olma (f=2; %33)
		Matematiğe ilgi duyma ve onu sevmeye (f=3; %50)
Kutsallık		Matematiği sevdirmeye (f=2; %33)
İş Kaygısı ve Çalışma Koşulları		Mesleğin kutsallığı (manevi değerler ile uyum) (f=2; %33)
		Atanmanın kolay olması/Kolay istihdam imkânı (f=3; %50)
		Çalışma koşullarının uygunluğu (f=4; %66)

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının matematik öğretmenliğini tercih etme ile ilgili düşüncelerinin 4 kategoride tasnif edildiği görülmektedir. Yönlendirme ve/veya Etkilenme kategorisi; aile, öğretmen ve arkadaş olmak üzere 3 alt kategoriden oluşmaktadır. Aile alt kategorisinde aileden nasıl etkilendiklerini ifade ederken, öğretmen adaylarından üçü kendilerine mesleğin kutsallığının ve avantajlarının anlatıldığına değinmişlerdir. Yine öğretmen adaylarından üçü eğitimleri süresince yardım gördükleri ve motive edildiklerine vurgu yapmışlardır. Öğretmen adaylarından ikisi de kendilerine idealist, sevilen öğretmenlerin model gösterildiğini ifade etmektedir. Bu alt kategoriye ilişkin bazı görüşler şöyledir:

“Babam matematiği çok seviyor. Matematiği iyiydi. Matematik öğretmenliğinin bayan için en uygun meslek olduğunu söyledim”(Ö6),

“Babamın büyük etkisi vardır. ... yaptığımız görüşmelerde Deniz hoca gibi bir matematik öğretmeni olmamı istedi”(Ö3),

“Ailem de yönlendirdi. Ailem bu mesleğin avantajlarını dile getirdi. Atanma koşullarının iyi olduğunu ve özel ders de verebileceğimi söylediler”(Ö5).

Öğretmen alt kategorisinde öğretmenden nasıl etkilendiklerini ifade etmede, öğretmen adaylarından dördü öğretmenin çaba ve gayretine değinmektedir. Öğretmen adaylarından üçü öğretmenin olumlu kişilik özelliklerine vurgu yaparken adaylarından ikisi de

kendilerini öğretmenlik yapabileceklerine inandırma ve motive edilmelerine değinmektedir. Bu alt kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Özel ders aldığım Deniz hoca (idolüm diyebilirim) bana matematiği sevdirdi” (Ö3),

“Öğretmenliği tercih etmemde önce babam daha sonra lise matematik öğretmenim etkili oldu. Matematik öğretmenim çok zor sorular sordukça matematiğe olan ilgim daha da arttı. Öğretmenim anlayışlı ve öğrenciye hitap etmesini çok iyi bilen birisiydi. Hem matematiği hem de mesleğini sevdirmeye çalışırdı” (Ö1)

“Lisedeki matematik öğretmenimin etkisi oldu. Bir şeyler öğretebilmek için çırpınıyor ve elinden geleni yapmaya çalışıyordu. Çok fedakâr ve istekli bir öğretmendi. İşini hakkıyla yapardı. Öğrenciler arasında çalışan çalışmayan olarak bir muamele yapmazdı. Adil, çok çalışkan, kendini geliştiren ve özverili bir insan olması beni etkiledi” (Ö2).

Arkadaş alt kategorisinde arkadaşın nasıl etkilendiklerini ifade etmede, öğretmen adaylarından ikisi, arkadaşlarının kendilerine matematiği iyi anlattıklarını ve sabırlı olduklarını dile getirdiklerine değinmektedir. Öğretmen adaylarından birisinin görüşü şöyledir:

“Arkadaşlar da güzel konu anlattığını ve sabırlı olduğumu dile getirerek bu mesleği seçmemi önerdiler” (Ö5).

İlgi duyma, sevmeye ve sevdirmeye kategorisinde öğretmen adaylarından üçü matematiğe ilgi duyma ve onu sevmeye değinmekte iken öğretmen adaylarından ikisi de matematiği sevdirmeye değinmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Matematiğe ilgim olduğu için matematik öğretmenliğini seçtim” (Ö6),

“Matematik Öğretmenliğindeki en önemli şey çocuğa matematiği sevdirmektir. Tercihten sonra öğrencilere matematiği sevdirmek istiyorum” (Ö3).

Kutsallık kategorisinde, öğretmen adaylarından ikisi mesleğin kutsallığına ve manevi değerlere değinmektedir. Öğrencilerden birisinin görüşü şöyledir:

“Lisede arkadaşlara soruların çözümünü anlatmanın manevi ve kutsal bir değeri var. Bilmeyen birine bir şey öğretiyorsun. Öğretmenlik kutsal meslek. Peygamber efendimizin (s.a.v) de sözleri var. Atanmaktan çok maneviyatı yüksek olan bir meslek düşüncesinden yola çıkarak tercih etmemde Babamın da etkisi var. Ben de öyle düşünüyorum. İnsanlığa faydalı olma arzum var. Maneviyatı yüksek olan bir meslek” (Ö2).

İş Kaygısı ve Çalışma Koşulları kategorisinde, öğretmen adaylarından üçü atanmanın kolay olması ve (ya) kolay istihdam imkânına değinmekte iken öğretmen adaylarından dördü de çalışma koşullarının uygunluğuna vurgu yapmaktadır. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Öncelikle atanması kolay öğretmenlik gruplarından. Özel ders verme imkânı çok fazla. Bayan olarak en ideal meslek öğretmenlik. Nedeni: Çalışma koşulları çok uygun. Bir bayan hem ev hanımı hem de işine gidecekse öğretmenlik uygun” (Ö4),

“Öğretmenlik rahat, çalışma koşulları uygun. Yaz, kış ve hafta sonu tatillerin var” (Ö1).

Adaylar, matematik öğretmenliğini tercih etme nedenleri olarak; birilerinin yönlendirmesi ve/veya birilerinden etkilenme, matematiğe ilgi duyma, onu sevmeye sevdirmeye, mesleğin kutsallığı, iş kaygısı ve çalışma koşullarına değinmektedirler. Öğretmen adaylarının tamamı birilerinin yönlendirmesi ve/veya birilerinden etkilenerek tercih yaptıklarını dile getirmişlerdir. Bu da adayların tercih yapmalarında özellikle öğretmen ve ailelerin etkilerinin büyük olduğuna işaret etmektedir. İkinci neden olarak iş kaygısı ve çalışma koşulları gelirken üçüncü olarak da matematiğe ilgi duyma, onu sevmeye ve sevdirmenin geldiği söylenebilir.

Şekil 2: Matematik öğretmenliğinden beklentiler

Tablo 3:

Matematik Öğretmenliğinden Beklentiler

Kategori	Alt Kategori	Kodlar
Alan Bilgisi		Üst düzey matematik bilgisine sahip olmak (f=2; %33)
		Etkili bir şekilde ispat yapmayı öğrenmek (f= 3; %50)
Pedagojik Alan bilgisi		Ağırlıklı olarak ilköğretim matematiği seviyesindeki konuların öğretimine yönelik eğitim alma (f=4; %66)
		Çağdaş(Güncel) eğitim yaklaşımlarına uygun bir eğitim olarak yetişme (f=2; %33)
Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi	Olumlu Bakış	Güncel teknoloji destekli eğitim verilmesi (f=4; %66)
	Olumsuz Bakış	Eğitimde teknolojinin etkisine inanmama (f=1; %17)

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının matematik öğretmenliğinden beklentileri ile ilgili düşüncelerinin 3 kategoride tasnif edildiği görülmektedir. Alan Bilgisi kategorisinde, öğretmen adaylarından ikisi üst düzey matematik bilgisine sahip olma beklentisi içinde iken öğretmen adaylarından üçü de etkili bir şekilde ispat yapmayı öğrenme beklentisi içindedir. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Burada kendimi daha çok geliştirmek ve yetiştirmek, daha üst düzey matematik bilgisine sahip olmak istiyorum”(Ö1),

“İspat sorularının nereden geldiklerini ve etkili bir şekilde nasıl ispat yapıldığını öğrenmek istiyorum”(Ö4).

Pedagojik Alan Bilgisi kategorisinde, öğretmen adaylarından dördü ağırlıklı olarak ilköğretim matematiği seviyesindeki konuların öğretimine yönelik eğitim alma beklentisi içinde iken öğretmen adaylarından ikisi de güncel eğitim yaklaşımlarına uygun bir eğitim alarak yetiştirme beklentisi içindedir. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Bana daha zor karmaşık konular öğretilmesi yerine konular öğrencilere daha iyi nasıl anlatılır üzerine öğretim ve angarya bilgilerin bize yüklenmesi yerine çocuklara konuların anlatılmasında daha iyi bir donanımlı hale nasıl gelebiliriz üzerine bir eğitim verilirse iyi olur”(Ö2),

“Çok fazla teorik derslerden ziyade uygulamalı dersler olabilir. İleride matematik öğretmeni olacağız. Göreceğimiz konuların öğrenci seviyelerine göre nasıl işleneceğine dair öğretimler yapılırsa iyi olur”(Ö5),

“Öğrencilerime en verimli ders anlatacağım şekilde ve çağdaş, güncel yeni eğitim yaklaşımlarına uygun bir eğitim almak istiyorum. Günlük yaşamdan öğrenci-öğretmen ilişkisi işlenebilir. Derse daha çok aktif katılmalarımız sağlanabilir”(Ö4).

Teknoloji Pedagojik Alan Bilgisi kategorisi olumlu ve olumsuz bakış olmak üzere 2 alt kategoriden oluşmaktadır. Olumlu bakış alt kategorisinde, öğretmen adaylarından dördü güncel teknoloji destekli eğitim verilmesi beklentisi içindedir. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Burada verilen eğitimin teknoloji destekli olarak verilmesi sayesinde daha fazla kalıcı öğrenme meydana gelebilir. Güncel ve teknoloji destekli eğitim verilmesi önemli”(Ö1),

“Dijital dinamik programların kullanılmasının katkısı olabilir. Üniversitede teknolojinin hoca tarafından etkin kullanılması gerekir. Teknoloji ders amacına yönelik olarak kullanılmalıdır”(Ö3).

Olumsuz bakış alt kategorisinde, öğretmen adaylarından birisi eğitimde teknolojinin kullanılması beklentisi içinde değildir. Öğretmen adayının görüşü şöyledir:

“Eğitimde teknolojinin etkisine inanmıyorum. Yüzyıllar öncesi böyle eğitim yoktu”(Ö2).

Adaylar, matematik öğretmenliğinden beklentileri olarak; alan, pedagojik alan ve teknoloji pedagojik alan bilgisine değinmektedirler. Adaylarının çoğunluğu matematik öğretmenliğinden pedagojik alan bilgisi kazanma beklentisi içinde olduklarını dile getirmişlerdir. Bu da adayların etkili bir şekilde matematik öğretimi (dersi) alma isteklerinin olduğuna işaret etmektedir. İkinci beklenti olarak teknoloji pedagojik alan bilgisi gelirken üçüncü olarak da alan bilgisi geldiği söylenebilir.

Şekil 3: Öğretim elemanlarından beklentiler

Tablo 4.*Öğretim Elemanlarından Beklentiler*

Kategori	Alt Kategori	Kodlar	
Alan Bilgisi		Üst düzey matematik bilgisine sahip olma (f=3; %50)	
Pedagojik Alan Bilgisi		Farklı öğretim yöntemleri kullanarak ders işleme (f=2;%33)	Neden? Konuyu en iyi şekilde aktarma Görsellik katması (f=3) ve sosyal medya ile bilgi paylaşımı yapılması (f=1) Model olma
Teknoloji Kullanma		Teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilme (f=4; %66)	
Genel Kültür Bilgisi		Genel kültür bilgisine sahip olma (f=2; %33)	
Kişilik Özellikleri	Lider ve Rehber Kişi	Lider ve rehber bir kişi olma (f=4; %66)	Neden? Öğrenciyi iyi tanıyarak ders işleme (f=2) ve derse karşı ilgi uyandırma (f=1) Dersi sevdirmeye, vatana ve millete faydalı öğretmenler yetiştirme Derslerin zevkli ve akıcı geçmesi, derse karşı olumlu düşünce geliştirme
	İdealistlik	İdealist olmalı (f=2; %33)	
	İletişim Becerisi	Öğrencinin halinden anlayan, anlayışlı, sevecen, iletişim becerisi yüksek bir kişi olma (f=6; %100)	
Önyargıların Giderilmesi	Ders İşleyişi	Anlatıp giden (f=1;%17)	Süreç Sonucu Sıcakkanlı, anlayışlı, ilgili, konuşkan, değerlendirmede objektif
	Kişilik Özellikleri	Disiplinli ve kimseyle konuşmayan (f=1;%17)	
	Değerlendirme	Kâğıtları havaya atarak üste kalanı geçiren (f=1;%17)	

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının matematik öğretmenliğinden beklentileri ile ilgili düşüncelerinin 6 kategoride tasnif edildiği görülmektedir. Alan Bilgisi kategorisinde, öğretmen adaylarından üçü öğretim elemanlarının üst düzey matematik bilgisine sahip olmaları beklentisi içindedir. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarından birisinin görüşü şöyledir:

“Ders hocası kendi alanında çok iyi donanıma sahip olmalı. Matematik bilgisi üst düzeyde ve konu hâkimiyeti iyi olmalı” (Ö2).

Pedagojik Alan Bilgisi kategorisinde, öğretmen adaylarından ikisi öğretim elemanlarının farklı öğretim yöntemleri kullanarak ders işleme beklentisi içinde olduklarına, bu ifadeye neden olarak da konuyu en iyi şekilde aktarmaya vurgu yapmaktadırlar. Bu kategoriye ilişkin adaylardan birinin görüşü şöyledir:

“Ezber dayalı bir sistem var. Örneğin trigonometri, formüllerin ezberlenip sınava girilmesi durumu var. Bu konuların daha farklı bir şekilde öğretilmesi, farklı öğretim yöntemleri kullanılsa iyi olur”(Ö3).

Teknoloji Kullanma kategorisinde, adaylardan dördü öğretim elemanlarının teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmeleri beklentisi içinde olduklarına, bu ifadeye neden olarak da derse görsellik katılmasına ve sosyal medya ile bilgi paylaşımı yapılmasına vurgu yapmaktadırlar. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarından ikisinin görüşü şöyledir:

“Günü gelecek slayt ile günü gelecek tahtada konu anlatacak. Teknoloji kullanımına hâkim olmasını isterim. Teknoloji devrinde yaşamaktayız. Olmazsa olmaz teknoloji”(Ö4)

“Hocalar teknolojiyi iyi bilmeli ve etkin kullanabilmeli. Görsellik önemli. Sosyal medyayı kullanmak önemli. Paylaşım ve duyurular için önemli. Yapılamayan sorular sosyal medya aracılığıyla paylaşılıp çözülebiliyor”(Ö6).

Genel Kültür Bilgisi kategorisinde, öğretmen adaylarından ikisi öğretim elemanlarının genel kültür bilgisine sahip olmaları beklentisi içinde olduklarına, bu ifadenin nedenini örnek model olmaları şeklinde açıklamışlardır. Bu kategoriye ilişkin adaylarından birinin görüşü şöyledir:

“Üniversite hocası örnek olacağı için birçok alanda bilgi sahibi olması gerekir (Kendi alanı, genel kültür, siyaset vb.)”(Ö1).

Kişilik Özellikleri kategorisi *Lider ve Rehber Kişi, İdealistlik ve İletişim Becerisi* olmak üzere 3 alt kategoriden oluşmaktadır. Lider ve Rehber Kişi alt kategorisinde, adaylardan dördü öğretim elemanlarının lider ve rehber bir kişi olmaları beklentisi içinde olduklarına, bu ifadeye neden olarak öğrenciyi iyi tanıyarak ders işlemelerine ve derse karşı ilgi uyandırmalarına vurgu yapmaktadırlar. Bu kategoriye ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Rehber hoca olmasını ders dışı saatlerde de birlikte etkinlikler yapmayı ve bizleri dışarıda da tanımalarını isterim. Bizi iyi tanıyabilirse dersleri ona göre anlatabilirler”(Ö6),

“Monoton bir hocanın derse (eğitime) katkısı olmaz. Öğrenci dersten soğur. Hoca rehber olmalı o zaman öğrenci derse ilgi duyabilir”(Ö5).

İdealistlik alt kategorisinde, adaylardan ikisi öğretim elemanlarının idealist bir kişi olmaları beklentisi içinde olduklarına, bu ifadenin nedenini derse sevdirmeleri, vatana ve millete faydalı öğretmenler yetiştirmeleri şeklinde açıklamışlardır. Adaylardan birinin görüşü şöyledir:

“Üniversite hocası idealist olmalı. Çünkü yetiştirdiği öğretmenlerin vatana ve millete faydalı olmaları gerekir”(Ö4).

İletişim Becerisi alt kategorisinde, adayların tamamı öğretim elemanlarının öğrencinin halinden anlayan, anlayışlı, sevecen, iletişim becerisi yüksek bir kişi olmaları beklentisi içinde olduklarına, bu ifadeye neden olarak da derslerin zevkli ve akıcı geçmesine, derse

karşı olumlu tutum geliştirmelerine vurgu yapmaktadırlar. Adaylardan ikisinin görüşü şöyledir:

“Öncelikle öğrencinin halinden anlamaları, onları tanımaları ve onlara iyi hitap edebilmeleri gerekir. Anlayışlı olmalıdırlar”(Ö1),

“Hocalarımız genç bize arkadaş gibi davrandılar. Ara sıra bizimle sohbet etmelerinden memnunum. İletişim becerileri yüksek, sıcakkanlı, anlayışlı, rehber konumunda, arkadaş gibi olmalarını isterim”(Ö4).

Önyargıların Giderilmesi kategorisi *Ders İşleyişi, Kişilik Özellikleri ve Değerlendirme* olmak üzere 3 alt kategoriden oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının öğretim elemanları ile ilgili ders işleyişi, kişilik özellikleri ve değerlendirme boyutlarında önyargılara sahip oldukları, üniversitede geçirilen süreç (bir eğitim-öğretim yılı) sonunda düşüncelerinin olumlu yönde değiştiği görülmektedir. Bu durumlara ilişkin bazı adayların görüşleri şöyledir.

“İlk aklıma gelen 50 yaşlarında, disiplinli ve hiç kimse ile konuşmayan biri gibi düşünmüştüm. Hocalarımız genç bize arkadaş gibi davrandılar. Ara sıra bizimle sohbet etmelerinden memnunum”(Ö4),

“Gelmeden önce çok korkutmuşlardı. Üniversite lise gibi değil. Hoca gelir anlatır anlatır gider. Ama burada öyle bir sorunla karşılaşmadım. Hocalar bizimle arkadaş gibi herkes seviyeli olarak davranmakta. Derdimizi rahat bir şekilde söyleyebiliyoruz. Olumsuz bir beklentim vardı. Bunun yersiz olduğunu gördüm”(Ö5),

“Gelmeden önce çok korkutmuşlardı. Kâğıtları havaya atarlar. Üste kalan geçer gibi duymuştum”(Ö6).

Adaylar, öğretim elemanlarından beklentileri olarak; alan, pedagojik alan ve genel kültür bilgisi, teknoloji kullanma, kişilik özellikleri ve önyargıların giderilmesine değinmektedirler. Burada kişilik özelliklerinin öne çıktığı, öğretmen adaylarının tamamının öğretim elemanlarının kişilik özelliklerini özellikle de iletişim becerilerini dile getirdikleri saptanmıştır. Buna ek olarak lider ve rehber kişi olma ve idealistlik kişilik özelliklerini de belirtmişlerdir. Bu durum adayların, öğretim elemanlarından olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları beklentisi içerisinde olduklarına işaret etmektedir. İkinci beklenti olarak öğretim elemanlarının teknoloji kullanmaları gelirken üçüncü olarak alan (üst düzey matematik) bilgisine sahip olmaları ve son beklenti olarak da pedagojik alan ve genel kültür bilgisine sahip olmaları geldiği söylenebilir. Ayrıca adaylar, üniversitedeki öğretim elemanlarına yönelik ön yargıları olarak; ders işleyişi, kişilik özellikleri ve değerlendirmeye değinmektedirler. Üniversitede geçirilen süreç sonunda düşüncelerinin olumlu yönde değiştiğini; öğretim elemanlarına karşı disiplinli ve kimse ile konuşmayan, arkadaş olmayan, anlayışsız ve kâğıtları havaya atarak üste kalan kâğıdı geçiren gibi hususlara ait ön yargılarının aksine onların sıcakkanlı, anlayışlı, konuşkan, ilgili ve değerlendirmede objektif olduklarını dile getirmişlerdir. Bu durum adayların, öğretim elemanlarıyla ilgili olumsuz beklentilerinin ortadan kalktığına ve onlara yönelik olumlu düşüncelere sahip olduklarına işaret etmektedir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, ilköğretim matematik öğretmenliği programını yeni kazanan öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih nedenleri ve bu programdan beklentileri ile ilgili düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Adaylar, matematiğin (matematik dersinin) sevilen, zevkli uğraşı verilen ve mutlu olunan bir ders olduğunu düşünmektedirler, programı tercih etme nedenleri olarak; birilerinin yönlendirmesi ve/veya birilerinden etkilenme, iş kaygısı ve çalışma koşulları ve matematiğe ilgi duyma, onu sevme ve sevdirmeye yer almaktadır. Matematik öğretmenliğinden alan ve genel kültür bilgisi, teknolojik pedagojik ve pedagojik alan bilgisi beklentileri yer alırken öğretim elemanlarından ise bunlara ek olarak kişilik özellikleri ve önyargıların giderilmesine yönelik beklentileri bulunmaktadır. Çalışmada bulunan sonuçlar, öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Papanastasiou & Papanastasiou, 1998; Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2009; Tataroğlu vd., 2011; Yılmaz ve Doğan, 2015; İncikabı vd., 2016).

Araştırmada iki kadın öğrenci, öğretmenlik mesleğinin kadınlar için uygun olduğuna yönelik düşüncelerini belirtmişlerdir. Bu araştırmanın yapıldığı programdaki öğrenciler, cinsiyetlerine göre incelendiklerinde 32 kadın, 9 erkek öğrencinin bulunduğu göze çarpmıştır ki, bu kadın oranının yüksekliği diğer öğretmenlik programlarında da karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgu diğer araştırmalar tarafından desteklenmektedir (Johnston, McKeown ve McEwen, 1999; Parr, Gosse ve Allison, 2008). Ayrıca yine mevcut çalışmada öğretmen adaylarının matematik öğretmenliğinden beklentilerinin, çoğunlukla pedagojik alan bilgisi kazanmaya yönelik olduğu belirlenmiştir ki bu sonucun Tataroğlu ve arkadaşlarının (2011) yaptıkları çalışmaların sonuçları ile örtüştüğü; öğretim elemanlarından beklentilerinin ise çoğunlukla, onların olumlu kişilik özelliklerine sahip olmalarını istemeye yönelik olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının tamamının birilerinin yönlendirmesi ve/veya birilerinden etkilenerek tercih yaptıkları belirlenmiştir. Ancak Yılmaz ve Doğan (2015) yaptıkları çalışmalarında, öğretmen adaylarının matematik öğretmenliğini seçmelerinde en etkili olan faktörün “kişiliğime uygun olması”, en az etkili olan faktörün “geleneksel öğretmenlerin yerini alma isteği” olduğunu belirtmişlerdir. Mevcut araştırmada ise adayların en çok birilerinin yönlendirmesi ve/veya birilerinden etkilenerek; en az ise mesleğin kutsallığını göz önünde bulundurarak tercih yaptıkları belirlenmiştir. Kniveton (2004) çalışmasında ailenin ve toplumun adayların meslek tercihleri üzerinde öğretmenlerden daha etkili olduğu sonucuna ulaşırken, bu araştırmada adayların meslek tercihi üzerinde öğretmenlerinin de en az aileleri kadar etkili olduğu görülmüştür. Bu da adayların tercih yapmalarında özellikle öğretmen ve ailelerin onlar üzerinde etkilerinin büyük olduğuna işaret etmektedir. Sinclair’in Avustralya’da yaptığı çalışmasında, çekiciliğin dışsal etkenlerden daha çok içsel etkenlerde yattığı sonucuna ulaşırken, yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular, meslek tercihleri üzerinde dışsal etkenlerin, içsel etkenlere göre daha baskın olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, önceki çalışmaların işaret ettiği, meslek tercihlerinin ekonomik (Kniveton, 2004) veya dışsal etkenler (Bastick, 2000; Boz ve Boz, 2008; Papanastasiou ve Papanastasiou, 1998; Saban, 2003) tarafından yönlendirildiği gerçeğiyle örtüşmektedir. Araştırmada karşılaşılan öğretmenlik mesleğini seçme nedeni olan öğretmenlik kutsal bir meslektir inancı, yurt dışındaki çalışmalarda ön plana çıkmazken, Türkiye’de yapılmış olan çalışmalar (Çermik vd., 2010; Yılmaz ve Doğan, 2014) tarafından desteklenmektedir. Bu

durumun Türkiye’de dini inanç gereği öğretmenliğin peygamberlik mesleği olarak kabul görmesinden dolayı değerli görüldüğü söylenebilir. Ancak ğretmenlik mesleğinin kutsal olmasından dolayı tercih etme nedeni diğer nedenlerle kıyaslandığında kendisine son sırada yer bulmuştur. Oysa ğretmenlik; toplumsal sorumluluğun fazla olduğu, bilinçli bir şekilde seçilmesi gereken bir meslektir. Bu nedenle adayların, meslek seçiminde daha Őuurlu kararlar vermelerini sağlayacak düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, gerek ğretmen eğitimine yön verme gerekse nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi açısından eğitim fakültelerini yeni kazanan öğrencilerin öğretmenlik mesleğini neden tercih ettiğinin ve beklentilerinin ne olduğunun belirlenmesinin önemi aŐıkardır. Bu nedenle niversiteye giriş sınavına ek olarak ğretmen adaylarının seçiminde bazı ölçütlerin getirilmesi faydalı olabilir. Böylelikle arzulanan ğretmen profiline uygun adayların seçimi ve yetiştirilmesinde daha net bir tavır ortaya konulmuŐ olunur.

Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince gelecekle ilgili beklentileri değişiklik gösterebileceğinden dolayı bu deęiŐiklikleri inceleyebilmek amacıyla boylamsal araŐtırmaların ve(ya) nicel araştırma yöntemlerini de içeren karma yöntemli araŐtırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktürk, A. O. (2012). Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ve akademik başarılarına göre incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(3), 283-297.
- Altıntaş, E. (1999). Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümü Birinci ve Dördüncü sınıf öğrencileri ve ilkököl öğretmenlerinin İlkokul öğretmenliği mesleğini Algılamaları arasındaki fark. 4. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi bildirileri*, 1, Eskişehir.
- Atav, E. & Altunoğlu, B. D. (2013). Meslek ve alan seçiminde motivasyon ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 58-70.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession? Comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education*, 46(3/4), 343-349.
- Behymer, J., & Cockriel, I. W. (1988). Career choice conflict. *Journal of Career Development*, 15(2), 134-140.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008). Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2015). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. *Mesut Bütün & Selçuk Beşir Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Yayınevi*.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Hacıömeroğlu, G. ve Şahin-Taşkın, Ç. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri, 1. *Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 01-03 Mayıs, 7 Haziren 2016 tarihinde <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/323.pdf> adresinden alınmıştır.
- İncikabı, L., Biber, A. Ç., & Mercimek, O. (2016). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Programı Tercih Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 165-188.
- Kartal, T., Öztürk, N. & Ekici, G. (2012). Developing pedagogical content knowledge in preservice science teachers through microteaching lesson study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 2753-2758.
- Kılıç, A. ve Saruhan, H. (2006). Teknik eğitim fakültesi öğretmen adaylarının öğretmenlik becerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Selçuk Üniversitesi*, 16, 407-417.
- Kniveton, B. H. (2004). The influences and motivations on which students base their choice of career. *Research in Education*, 72, 47-57.
- Kuzgun, Y. (2008). Meslek Seçiminde Bilinmesi gerekenler, Ösym yayınları, Ankara.
- Johnston, J., McKeown, E., & McEwen, A. (1999). Choosing primary teaching as a career: The perspectives of males and females in training. *Journal of education for teaching: international research and pedagogy*, 25(1), 55-64.

- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-160.
- Papanastasiou, C., & Papanastasiou, E. (1998). What influences students to choose the elementary education major: The case of Cyprus. *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 3, 35-45.
- Parr, M., Gosse, D., & Allison, J. (2008). The professional journey of male primary teachers: Experiences and perceptions of entering into a “sacred female space”. *The International Journal of Diversity in Organisations, Communities and Nations*, 7(6), 257-265.
- Recepoğlu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (HU Journal of Education)*, 311-326.
- Saban, A. (2003). A Turkish Profile of Prospective Elementary School Teachers and Their Views of Teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19(8), 829-846.
- Sinclair, C. (2008). Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79-104.
- Şara, P., & Kocabaş, A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Öğretmenliğini Tercih Nedenleri ve Aldıkları Eğitimle İlgili Görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG)*, 1(2), 8-17.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tataroğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). Matematik öğretmen adaylarının Öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri, *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 27-29 April, 998-1006.
- Yıldırım, Ş. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Genişletilmiş Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N., & Doğan, N. (2015). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 405-421.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

In recent years, the reorganization of teaching curriculums has become an important topic within the Turkish education system together with new approaches, teacher qualifications and competencies. In this context, in order to prepare highly qualified teachers, it is important to understand prospective teachers' preferences to study in a teacher education program.

Understanding pre-service teachers' rationale for selecting to study in a teacher education program has the power to influence their undergraduate education and their future professional performances which can potentially influence the achievement of their prospective students (Atav & Altunoglu, 2013). The training of qualified teachers depends on whether candidates consciously and lovingly prefer to study in a teacher education program. The review of literature in relation to this topic suggested that there have been few studies (e.g. Tataroğlu et al., 2011) conducted with participants in their first year studying in a Primary Mathematics teacher education program in Turkey. The aim of this study was to find out pre-service teachers' reasons for selecting to study in the Primary Mathematics teaching program and understanding their thoughts about and expectations from this program. Therefore, the answer to the following research question has been sought;

- What are the opinions of the teacher candidates about the reasons for selecting the Primary Mathematics teaching program and their thoughts about and expectations from this program?

2. Method

The research has been carried out with the participation of 6 teacher candidates who started to study in a Primary Mathematics teacher education program in the 2015-2016 academic years at a state university. In this research, "Convenience Sampling" has been used among purposive sampling methods and in the realm of the qualitative research; case study design has been used. The case study is a research method which is based on "how" and "why" questions and allows researchers to examine in depth a phenomenon or event that could not control (Yildirim & Simsek, 2013). Semi-structured interviews have been used for data collection and content analysis for analyzing the data. The rationale for using content analysis was to bring together similar data within the framework of certain concepts and themes and to interpret them by arranging in a way that can be understood by the reader. In order to improve the validity of the study, during the preparation of the interview schedule, a conceptual framework has been created as a result of the review of literature on this topic. Also, the views of some of the candidates in relation to the categories that emerged from the data have been presented directly in order to improve the reliability of the study.

The consistency of coding among researchers has been calculated (Miles and Huberman, 1994) and found to be; 75 % for the first interview question, 80 % for the second question, 100 % for the third question, 83 % for the fourth question, and 86 % for the fifth question.

During the interview, the following questions have been asked to teacher candidates:

- 1- What are your opinions about mathematics (mathematics course)? Can you explain them?
- 2- What are your reasons for preferring the Primary Mathematics Teaching?
- 3- Were you impressed by somebody (someone) in (while) preferring the Primary Mathematics Teaching? If yes, how were you affected by them/him/her?
- 4- What are your expectations from the Primary Mathematics Teaching? In order to meet your expectations, how should be given a mathematics teaching training?

What are your expectations from your teaching staffs (instructors)? University teacher who is in your dream, how should him/her be?

3. Findings, Discussion and Results

The results showed that; 1) pre-service teachers considered Mathematics as a popular and enjoyable pursuit in which they are happy to study, 2) having been directed and/or influenced by others, concerns relating to finding a job, working conditions, and interest in Mathematics were the reasons for candidates' selection of that particular study program; and 3) candidates' expectations from their respective study program and lecturers were content knowledge, general cultural knowledge, technological pedagogical content knowledge, and overcoming prejudices. The results found in this study, are similar to the results of the studies related to that of other studies that investigated pre-service teachers' preferences to study in a teacher education program (Hacımeroğlu and Sahin-Taşkın, 2009; Tataroğlu et al., 2011; Yılmaz and Dogan, 2015; Incikabi et al., 2016). However, while Yılmaz and Dogan (2015) identified the most effective factor for preferring to study in a teacher education program as "appropriate to my personality" and the least effective factor as "candidates' willingness to replace traditional teachers", the most important factor in this study that was found to effect pre-service teachers' preferences was "being directed and/or influenced by others" and the least effective factor was "the sanctity of profession".

While Kniveton (2004) reached the conclusion that family and community were more effective than teachers on candidates' profession preferences in his study, but in this study it has been found that candidates' teachers are effective at least as much as their families.

While Sinclair reached the conclusion that attraction lay in the internal factors more than external factors in her study in Australia, however in the study the obtained findings have shown that external factors are more dominant than internal factors on profession preferences. This finding overlaps with the reality (previous studies pointed to it) that profession preferences are driven by economic (Kniveton, 2004) or external factors (Bastick, 2000; Boz and Boz, 2008; Papanastasiou and Papanastasiou, 1998; Saban, 2003). Although the belief (It is one of the reasons for selecting the teaching profession) that teaching is a sacred profession, has not come into prominence in studies abroad, it is supported by studies (Cermik et al., 2010; Yılmaz and Doğan, 2014) in Turkey. It can be said that this situation is valuable because of the teaching is accepted as prophetic profession in terms of religious beliefs in Turkey.

In the study, two female students have expressed their thoughts on the teaching profession that is suitable for women. When the students who studied in this teaching programme were analyzed, it drew the attention that there were 32 females and 9 males. This high

female ratio comes across in other teaching programs. These findings are supported by other studies (Johnston, McKeown and McEwen, 1999; Parr, Gosse and Allison, 2008).

In addition, again in the current study, it has been found that candidates' expectations from the mathematics teaching are mostly intended for gaining pedagogical content knowledge which overlaps with Tataroglu et al.'s (2011) findings and what they expect from their lecturers was identified as "positive personality characteristics".

Furthermore, this study has suggestions both for further research and for Student Selection and Placement Center.

- 1- The arrangements that (in which) students will enable to make more conscious decisions in selecting a profession, should be made.
- 2- In addition to the university entrance exam, bringing certain criteria may be useful in the selection of teacher candidates.
- 3- The longitudinal studies can be conducted in order to examine changes in expectations of prospective teachers (in which prospective teachers have expectations) about the future.